

به نام پروردگار علی (ع)

FDCT

حسابرسی پیشرفته

اصول حساسازی در ایران و
فنون رایانه‌ای کشف تقلب برای حساب‌رسان

مبتنی بر Excel و PowerPivot

ایمان ثابتی بیلندی

۱۲۳

فنون رایانه‌ای کشف تقلب

۷۹

شطرنج تقلب: شاه و وزیر چیست؟

۴۷

اصول حساسازی در ایران

سازمان برنامه و
بودجه

سرشناسه: ثابتي بيلندي، ايمان، ۱۳۶۴
 عنوان و نام پديدآور: حسابري پيشرفته اصول حسابسازي در ايران و فنون رايانه‌اي کشف تقلب براي حسابرسان مبتدي بر Excel و PowerPivot نويسنده ايمان ثابتي بيلندي.
 مشخصات نشر: مشهد سايان پژوهان ۱۴۰۰.
 مشخصات ظاهري: ۵۴۴ ص.
 شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۸۱۲-۰-۰
 وضعیت فهرست نویسی: فیا
 یادداشت: کتابنامه، ص. ۵۴۲ - ۵۴۴
 موضوع: حسابري -- داده پردازي
 موضوع: Auditing -- Data processing
 موضوع: حسابداري -- ايران -- داده پردازي
 موضوع: Accounting -- Data processing -- Iran
 موضوع: حسابداري دادگاهي
 موضوع: Forensic accounting
 موضوع: حسابداري دادگاهي -- ايران
 موضوع: Forensic accounting -- Iran
 رده بندی کنگره: ۶۵۷/۴۵۰۲۸۵
 رده بندی دیویی: ۱۲/۱۴۵۶۶۷
 شماره کتابشناسی ملی: ۸۴۳۲۹۸۶

موسسه
 خدمات مالی
 و حسابرسی داخلی

ایمان پژوهان

کشف تقلب آنلاین و مشاوره مالیاتی
 0915 000 16 17
 @FDCT3

شناسنامه

نام کتاب: حسابري پيشرفته اصول حسابسازي در ايران و فنون رايانه‌اي کشف تقلب براي حسابرسان مبتدي بر Excel و PowerPivot
 نويسنده: ايمان ثابتي بيلندي
 نوبت چاپ: اول / ۱۴۰۰
 شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
 قيمت: ۱۷۷۰۰۰ تومان
 صفحه آرا: حامد خاکپور
 ليتوگرافي، چاپ و صحافي: معين
 شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۸۱۲-۰-۰

مرکز پخش تهران:
 انتشارات ترمه - تلفن ۶۶۹۶۳۳۰۱ - انتشارات مهربان - تلفن ۶۶۹۵۲۰۹۰
 مرکز پخش مشهد:
 انتشارات درخشش - مشهد - خيابان سعدي - پاساژ مهتاب - شماره ۲۵ - تلفن ۳۲۲۵۱۹۲۳ (۰۵۱)

فروش اينترنتي:

سامانه حسابري و کشف خطا و تقلب و سامانه مشاوره مالياتي و پايش اظهارنامه مالياتي

در

www.sayanpajooohan.com

تمام حقوق براي ناشر محفوظ است. تکثير تمام يا قسمتي از اثر بدون مجوز کتبي نويسنده ممنوع است. نقل مطلب به طور معمول، در مقالات پژوهشي با ذکر کامل ناشر و نويسنده آزاد است.

برای رسیدن به جایی که تابه حال نرسیده ایم باید از راهی برویم که تابه حال نرفته ایم.

ماهاتما گاندی

پیشگفتار نویسنده

شناخت حسابداری، قلب و فنون کشف تقلب، زوایایی از گستره وسیع حسابداری است که در برنامه های حسابداری سنتی، مغفول مانده است. همان گونه که استانداردهای حسابداری با کپی برداری از منابع خارجی و اصلاح و بهینه سازی در کشور، اجرایی شده است، دستور کار (دستور العمل) های حسابداری نیز از این امر بی نصیب نبوده است. من از بسیاری از مدیران حسابداری شنیده ام که می گویند: «حسابداری در کشور ما تشریفاتی شده است» یا «حسابداری فاقد نتایج اطلاعاتی لازم برای استفاده کنندگان است» و یا «حسابداری فقط به تهیه یک یا چند زونکن مستندات ختم می شود».

آیا این موارد فاجعه نیست؟ آیا این رویه ها هشدارهایی نیست که صلاحیت حسابرسان (هرچند که در آزمون جامعه حسابداران رسمی پذیرفته شده اند) دچار خدشه شده است؟ آیا در صورت ادامه پیدا کردن این رویه، جامعه به بهانه های بوشالی حسابرسان مبنی بر اینکه نتوانسته اند تقلبات را کشف نمایند، گوش فرا خواهد داد؟

آیا صرفاً تدوین، آموزش و مرور استانداردهای حسابداری و حسابداری برای حسابرسان، می تواند آن ها را در کشف تقلب کمک نماید؟ آیا انجام تقلب همیشه از یک یا چند استاندارد خاص پیروی می کند؟

مگر نه اینکه شایدان مالی همیشه ضعیف ترین قسمت یک زنجیره کنترل داخلی را مورد هدف قرار می دهند و اقدام به کلاهبرداری می کنند؟ مگر نه اینکه متقلبان در صنایع و سیستم های اطلاعاتی مختلف از روش های متفاوتی برای سوءاستفاده بهره می گیرند؟

تا چه زمانی می توان بر این طبل کوبید که «ما برای کشف تقلب آموزش ندیده ایم»؟ تا چه زمانی می توان بر این طبل کوبید که «محدودیت های زمانی اجازه نمی دهد تا تقلبات را کشف نماییم»؟

ما حسابرسان تا چه میزان شناخت اطلاعاتی خود را در خصوص صنعت و سیستم اطلاعاتی ویژه شرکت (سازمان) مورد حسابداری، به روز و کامل نموده ایم؟ ما حسابرسان تا چه میزان از گزارش های سایر قسمت های شرکت غیر از «واحد حسابداری»، استفاده و یا حتی مراجعه می نماییم؟ ما حسابرسان تا چه میزان داده های مالی را با داده های غیرمالی مقایسه می نماییم؟ ما حسابرسان تا چه میزان روش های تحلیلی را در دستور کار خود قرار داده ایم؟

و نهایتاً اینکه:

ما حسابرسان تا چه میزان با فنون رایانه‌ای کشف تقلب آشنا هستیم و چه میزان این فنون شگفت‌انگیز را در حسابرسی به خدمت می‌گیریم؟

آیا در قرن بیست و یک صرفاً با محک‌زنی دانش استانداردهای حسابداری و حسابرسی، قوانین مالیاتی و سایر قوانین می‌توان به متقاضیان، عنوان «حسابدار رسمی» اعطا کرد؟ آیا یک «حسابدار رسمی» فاقد دانش فناوری اطلاعات و تحلیل داده می‌تواند از صورت‌های مالی گمراه‌کننده جلوگیری کند و از نبود اشتباهات یا تقلبات بااهمیت «اطمینان معقول» حاصل کند؟ آیا با مرور استانداردهای حسابرسی، در قالب درسی با عنوانی بزرگ همچون «حسابرسی پیشرفته»، واقعاً روش‌های پیشرفته حسابرسی به دانشجویان نشان داده می‌شود؟

آیا بدون فهم اصول حسابسازی و روش‌های تقلب می‌توان به نبرد با آن رفت؟
آیا پاسخ این سؤالات سخت است؟ خیر!

این کتاب به شما نشان می‌دهد حسابرسی بسیار فراتر از کنترل ۳۰ یا ۴۰ استاندارد حسابداری و بررسی‌های مبتنی بر استانداردهای حسابرسی است. این کتاب با شرح شواهد حسابرسی در رویکرد سیستمی، به شما نشان می‌دهد صدور گزارش حسابرسی بر اساس کسب شواهد سنتی حسابرسی از جمله سندرسی و اخذ تأییدیه‌ها، خام، ناقص و ناکارا است. از طرفی کسب شواهد حسابرسی در رویکرد سیستمی از جمله شواهد رسواکننده (شاهدان رسواکننده، مستندات رسواکننده، داشبوردهای رسواکننده)، شواهد پرخط، شواهد بازدید سرزده و شواهد تحلیلی می‌تواند جهان‌بینی حسابرسان را در دنیای حسابرسی متحول نماید.

با این باور که حسابرسان ابتدا لازم است اصول حسابسازی و تقلب را بدانند تا بتوانند به نبرد با آن بپردازند؛ پس از شرح اصول حسابسازی در ایران و مثلث آتش تقلب (توجیه، فشار، فرصت) در **بخش اول** این کتاب و سپس مرور مختصری بر قدرت Excel و PowerPivot در **بخش دوم**، در **بخش سوم** این کتاب، پس از تشریح برنامه‌های رسیدگی سنتی در هر یک از حوزه‌های حسابداری (چک‌لیست رسیدگی به هر حساب)، فنون رایانه‌ای کشف تقلب شامل مثلث کشف تقلب (استقلال، تردید حرفه‌ای با تأکید بر فهم اصول حسابسازی و حسابرسی هدفمند با تأکید بر فنون رایانه‌ای کشف تقلب)، به بحث گذاشته شده است. رویکردهای سه‌گانه کشف تقلب (تفکر سیستمی، سندرسی ممنوع، تطبیق منطقی)، آزمون‌های «یک و نیم برابر» و «۵۰ درصد» سایان پژوهان و قانون بنفورد از جمله فصول کاربردی، کارگشا و نوینی است که می‌تواند بازوان قدرتمندی برای حسابرسان در کشف تقلب باشد. آخرین فصل این کتاب با عنوان «برنامه‌ای برای پیشرفت حسابرسان» نیز برنامه مدون و سازمان‌یافته‌ای را مبتنی بر چندین دهه تجربه علمی و عملی حسابرسی، برای حسابرسان ارائه نموده است. با این کتاب به یک «ابر حسابرس» تبدیل شوید و از خواندن آن لذت ببرید.^۲

۱. این گفتار، به قول علی (ع)، «شعله‌ای از آتش دل بود، زبانه کشید و فرونشست»

۲. فنون رایانه‌ای تشریح شده در این کتاب توانسته است میلیاردها ریال انتفاع ریالی و منافع از دست رفته را به چرخه تجاری صاحبکاران بازگرداند. برای مثال به منظور بررسی تعدادی از تقلب‌های کشف‌شده، می‌توانید

فهرست مطالب

۱۹	نمادها و پژوهش‌ها
۲۱	پیشگفتار
۲۳	سخنی با دگرگون‌سازان
۲۵	از خواندن این کتاب بیشتر لذت خواهید برد اگر بدانید...
۲۶	آنچه این کتاب دنبال می‌کند!
۲۷	مسئولیت حسابرس بودن
۲۹	هشدار به حساب‌رسان برای کشف تقلب
۳۰	«نیاز به زیرکی»، «پیش‌نیاز «کشف تقلب»
۳۱	«خلاقیت» لازمه «کشف تقلب»
۳۱	انتظارات از حساب‌رسان
۳۱	«جامعه حسابداران رسمی ایران» از حسابرس چه انتظاری دارد؟
۳۳	«جامعه شهروندی ایران» از حسابرس چه انتظاری دارد؟
۳۳	مسئولیت حساب‌رسان و موانع پیشرفت حساب‌رسان
۳۳	توجیه تراشی‌های حساب‌رسان
۳۴	حساب‌رسان «پاروی اداری» هستند تا «پاروی شکاری»!
۳۴	بهبود گریزی حساب‌رسان
۳۴	حساب‌رسان بیشتر «علیم» هستند تا «حکیم»!
۳۴	خواسته‌های متفاوت ذینفعان
۳۵	عدم کفایت بسترهای مقرراتی لازم برای پاسخگویی حساب‌رسان
۳۵	طنز گذشته: حساب‌رسان انتحاری
۳۵	مسئولیت حساب‌رسان و افسانه‌ی غار افلاطون

بخش اول

۳۷	اصول حسابسازی در ایران
----	-------------------------------

فصل اول

۴۱	مثلث آتش تقلب
۴۳	انگیزه و فشار
۴۳	فرصت
۴۴	توجیه

فصل دوم

۴۵	تاریخچه تقلب در ایران و جهان
۴۵	تاریخچه‌ی تقلب در ایران
۴۸	تاریخچه‌ی تقلب در جهان
۵۰	نسبت تقلب به تولید ناخالص داخلی

۵۱	اصول حسابداری در ایران
۵۲	تعریف حسابداری
۵۳	چرخه حسابداری
۵۴	اصول حسابداری در ایران (و جهان)
۵۴	انگیزه‌های حسابداری
۵۸	روش‌های حسابداری (تقلب)
۷۴	روش‌های پنهان‌سازی حسابداری
۷۶	۷ جرم مالیاتی ماده ۲۷۴ قانون مالیات‌های مستقیم
۷۸	طنز گزنده: تفکر مبتذل

بخش دوم

شطرنج تقلب؛ شاه و وزیر چیست؟ ۷۹

۸۳	مروری مختصر بر قدرت اکسل (Excel)
۸۴	انواع دامنه داده در اکسل
۸۴	دامنه داده کلاسیک
۸۴	دامنه داده جدول (Table)
	تعریف و نگارش فرمول در انواع دامنه داده در اکسل
۸۵	تعریف فرمول در دامنه داده کلاسیک
۸۶	تعریف فرمول در دامنه داده جدول (Table)
۸۷	جدول محوری (PivotTable)
۸۷	جدول محوری: یک مثال جامع
۹۲	ترفند تنظیم جدول محوری تا زمان رسیدن به گزارش موردنظرتان
۹۴	گزیده‌ای از توابع اکسل
۹۵	تابع VLOOKUP
۹۶	توابع LEFT, MID و RIGHT
۹۸	تابع VALUE
۹۹	معرفی Add-In های کاربردی برای حسابداران و حسابرسان (برای پارسی‌زبانان)
۹۹	فرمول‌های کاربردی تحت Add-In های اکسل
۱۰۱	ابزارهای کاربردی تحت Add-In های اکسل
۱۰۲	برنامه‌نویسی در اکسل رابه برنامه‌نویس بسپارید، یک حسابدار و حسابرس باید تحلیل‌گر خوبی باشد

۱۰۳	مروری مختصر بر قدرت PowerPivot
۱۰۴	PowerPivot چه قدرتی به شما می‌دهد؟ یک مثال جامع سریع و ساده!
۱۰۶	بارگیری داده در PowerPivot
۱۰۷	ایجاد ارتباط بین جداول داده

۱۰۷	گزارش جدول محوری
۱۰۸	گزیده‌ای از توابع DAX در PowerPivot
۱۰۹	تابع RELATED

فصل ششم

۱۱۱	نرم‌افزارهای کشف تقلب: Excel و PowerPivot
۱۱۲	نرم‌افزارهای حسابرسی
۱۱۴	مقایسه نرم‌افزارهای حسابرسی

فصل هفتم

۱۱۹	اسب رازین کنید: تدوین داده‌های لازم
۱۱۹	تدوین داده‌های لازم (فایل‌های اکسل موردنیاز برای تحلیل داده)
۱۲۱	هیچ‌وقت به گزارش‌های یک حسابدار اعتماد نکنید!
۱۲۱	حذف داده‌های نادرست قبل از اعمال فنون رایانه‌ای کشف تقلب
۱۲۱	حذف تراکنش‌های یک‌ریالی

بخش سوم

۱۲۳	فنون رایانه‌ای کشف تقلب برای حساب‌رسان مبتدی در Excel و PowerPivot
۱۲۷	آنچه هست و آنچه باید باشد

فصل هشتم

۱۲۹	مثلت کشف تقلب
۱۳۰	استقلال حرفه‌ای
۱۳۱	چالش‌ها و راهکارها
۱۳۱	تردید حرفه‌ای با تأکید بر فهم اصول حسابداری
۱۳۲	چالش‌ها و راهکارها
۱۳۳	حسابرسی هدفمند با تأکید بر فنون رایانه‌ای تقلب
۱۳۳	چالش‌ها و راهکارها
۱۳۴	طنز گزنده: حساب‌رسان خوب، «به به و چه چه»

فصل نهم

۱۳۵	کشف تقلب: رویکردها و کسب شواهد حسابرسی
۱۳۵	رویکردهای حسابرسی
۱۳۷	کسب شواهد در رویکردهای حسابرسی
۱۳۷	کسب شواهد در رویکرد سنتی
۱۳۸	واریسی
۱۳۸	مشاهده
۱۳۸	تأییدیه‌های بیرون سازمانی
۱۳۸	محاسبه مجدد